

■ УДК [021.4+021.7+027.08]:004.7 (477)

Л. Ф. Трачук, кандидат історичних наук, доцент, Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

ЧИТАЧЕОРІЄНТОВАНІСТЬ ЕЛЕКТРОННИХ КАТАЛОГІВ ОБЛАСНИХ УНІВЕРСАЛЬНИХ НАУКОВИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ «БІБЛІОТЕКА 2.0»

Обґрунтовується необхідність урахування розробниками бібліотечних інформаційно-пошукових систем і бібліотекарями-бібліографами такої властивості електронних каталогів, як читачеорієнтованість. Подані результати аналізу електронних каталогів обласних універсальних наукових бібліотек України, доступних в інтернеті, з огляду на їх відповідність потребам сучасного користувача. На прикладі тестового бібліографічного пошуку відомостей про документи, що наявні у фондах бібліотек, охарактеризовані особливості електронних каталогів, створених в обласних універсальних наукових бібліотеках України за допомогою різних програмних засобів.

Ключові слова: читачеорієнтованість, електронний каталог, концепція «Бібліотека 2.0», обласна універсальна наукова бібліотека, бібліографічний пошук, веб-сайт.

Л. Ф. Трачук, кандидат исторических наук, доцент, Ровенский государственный гуманитарный университет, г. Ровно

ЧИТАТЕЛЕОРИЕНТИРОВАННОСТЬ ЭЛЕКТРОННЫХ КАТАЛОГОВ ОБЛАСТНЫХ УНИВЕРСАЛЬНЫХ НАУЧНЫХ БИБЛИОТЕК УКРАИНЫ В КОНТЕКСТЕ КОНЦЕПЦИИ «БИБЛИОТЕКА 2.0»

Обосновывается необходимость учёта разработчиками библиотечных информационно-поисковых систем и библиотекарями-библиографами такого качества электронных каталогов, как читателеориентированность. Представлены результаты анализа электронных каталогов областных универсальных научных библиотек Украины, доступных в интернете, с точки зрения их соответствия потребностям современного пользователя. На примере тестового библиографического поиска сведений о документах, имеющихся в фондах библиотек, охарактеризованы особенности электронных каталогов библиотек, созданных в областных универсальных научных библиотеках Украины при помощи различных программных средств.

Ключевые слова: читателеориентированность, электронный каталог, концепция «Библиотека 2.0», областная универсальная научная библиотека, библиографический поиск, веб-сайт.

L. F. Trachuk, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Rivne State Humanitarian University, Rivne

READER-ORIENTED ELECTRONIC CATALOGUES OF THE REGIONAL UNIVERSAL SCIENTIFIC LIBRARIES OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF «LIBRARY 2.0»

The author substantiates that the developers of library information retrieval systems and librarians-bibliographers should take into consideration reader-oriented electronic catalogues. The results of the analysis of electronic catalogues of the Regional Universal Scientific Libraries of Ukraine, available on the Internet, are set out from the perspective of their relevance to the needs of a modern user. Using the test bibliographic retrieval of the document records available in the funds of libraries as an example, the author characterizes the features of electronic catalogues established in the Regional Universal Scientific Libraries of Ukraine by means of various software tools.

Key words: reader-oriented electronic catalogue, «Library 2.0», Regional Universal Scientific Library, bibliographic retrieval, web site.

Постановка проблеми. Звіти та порожні зали бібліотек свідчать про значне зниження інтересу користувачів до фондів, інформаційних продуктів та послуг бібліотек, як традиційних, так і електронних. Зі збільшенням кількості комп'ютерів у населення, здешевленням підключення до мережі інтернет, удосконаленням її інформаційних пошукових систем бібліотеки перестали бути для користувачів єдиним джерелом інформації. Монопольну роль інформаційних центрів бібліотеки вже не відіграють: соціологічні опитування засвідчують, що необхідну інформацію користувачі шукають у мережі інтернет, не відвідуючи бібліотечних сайтів. Тому питання вдосконалення інформаційного обслуговування користувачів сучасної бібліотеки, задоволення інформаційних потреб наявних користувачів та залучення нових набули особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українські та зарубіжні дослідники, застосовуючи різні підходи, акцентують на необхідності кардинальних трансформацій у процесі бібліотечно-бібліографічного обслуговування, пов'язуючи їх зі зміною концепції бібліотечної інформаційної діяльності. На їхню думку, нову якість обслуговування забезпечить комплексне впровадження нових методів і принципів взаємодії з користувачем та інформаційних технологій Веб 2.0 [8; 12], що дозволить перетворити бібліотеки на конкурентоспроможні організації на ринку інформаційних продуктів та послуг.

Технології Веб 2.0 позбавили бібліотеки монополії в інформаційній сфері, але вони також уможливають їх перехід на якісно новий рівень обслуговування користувачів. Така концепція бібліотечного

обслуговування дістала назву «Бібліотека 2.0», яку одним з перших в Україні охарактеризував Д. Солов'яненко [12]. Мета застосування цієї концепції — зацікавити користувача, який уже не сприймає бібліотеку як невід'ємну складову свого повсякденного життя. У новій концепції саме користувач оцінює якість інформаційного обслуговування, а ступінь задоволення його запитів є головним критерієм роботи бібліотеки [1].

Мета статті — розглянути вимоги, що висувуються до електронних каталогів у контексті концепції «Бібліотека 2.0», та з'ясувати рівень відповідності електронних каталогів обласних універсальних наукових бібліотек (ОУНБ) цим вимогам.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основою класичної бібліотеки був документний фонд, центром бібліотеки другого покоління є користувач. Здавалося б, ідея не нова — до неї зверталися у 20-30-х та 60-х рр. ХХ ст., коли дослідники писали про необхідність руху бібліотеки назустріч користувачеві [6], проте тоді вона не була повністю реалізована і проблеми між бібліотечними ресурсами й користувачем не були вирішені — відкритий доступ до фонду не набув поширення, існували спецфонди, послуги надавалися переважно в бібліотеці. Користувач повністю залежав від кваліфікації бібліотечного працівника, його комунікативних здібностей і загальної культури. Ознаками «Бібліотеки 2.0» є відкритий доступ до інформації та послуг, ефективний зворотний зв'язок, контент, який бібліотекар і користувач створюють спільними зусиллями.

Концепція «Бібліотека 2.0» з акцентом на потребах користувача пов'язана із сервісним підходом, розробленим В. В. Брежневою, згідно з яким однією зі стратегій розвитку бібліотеки є орієнтація на клієнта [2, с. 6], та процесно-орієнтованим підходом до управління бібліотекою, запропонованим О. Бруй, у якому головним принципом є клієнтоорієнтованість, який передбачає узгодження дій підрозділів бібліотеки стосовно формування характеристик та властивостей продуктів/послуг, необхідних споживачам [3].

«Керівництво ІФЛА щодо роботи публічних бібліотек» використовує термін «клієнт» замість «читач» чи «користувач» [9, с. 55]. Клієнтоорієнтованість — головна стратегія діяльності будь-якої сучасної організації чи підприємства, зокрема бібліотеки. Клієнтом бібліотеки є читач, користувач, тому поряд з терміном «клієнтоорієнтованість» існують «читачеорієнтованість», «читачецентризм», «користувачеорієнтованість». Саме читачецентризм — один з концептуальних принципів Української бібліотечної асоціації [7], а клієнтоорієнтований підхід став темою семінару-тренінгу «Маркетинг вашої бібліотеки: клієнтоорієнтований підхід», організованого ІФЛА, Російською

бібліотечною асоціацією та Російською державною бібліотекою в лютому 2013 р. [5].

Українські бібліотеки нині перебувають на початку розвитку читачецентричної концепції, а оцінка ефективності впровадження комп'ютерних технологій у бібліотечну діяльність ще тяжіє до констатації факту наявності електронних ресурсів, кількісних показників (комп'ютерів у бібліотеці, створених баз даних, унесених бібліографічних записів тощо), а не до аналізу рівня комфортності створюваних на їх основі електронних інформаційних ресурсів для користувачів. У зв'язку із цим дослідники застерігають від відходу до інфоцентричної та технологоцентричної моделей бібліотеки, які передбачають заміну властивих бібліотеці просвітницьких, морально-етичних, культурно-екологічних традицій інформаційно-технологічним раціоналізмом [11].

Один зі звичних користувачеві сервісів, електронний каталог, згідно з концепцією «Бібліотека 2.0», має перетворитися на якісний багатофункціональний веб-ресурс, корисний та адекватний інформаційним потребам не тільки відвідувачів бібліотеки, але й усіх користувачів інтернету. Слід зазначити, що до організації та пошукових можливостей електронних каталогів у читачів та дослідників немало зауважень. Зокрема, М. Є. Кальонов, котрий проаналізував електронні каталоги провідних бібліотек Росії, дійшов висновку, що жоден з них не призначений для пересічного користувача, не забезпечує повноти, точності пошуку інформації, комфортності роботи з каталогом [4]. Е. Р. Сукіасян неодноразово наголошував на недосконалості індексування документів в електронних каталогах, недоліках пошуку документів навіть за формальними ознаками [13].

На нашу думку, популярність віртуальних довідкових служб свідчить про складність методики пошуку в електронних каталогах бібліотек, доступних користувачам на веб-сайтах. Значну кількість запитів до бібліографів користувачі могли б задовольнити самостійно завдяки пошуку в електронних ресурсах бібліотек. Відвідувачеві бібліотеки допоможе черговий бібліограф-консультант, котрий або пояснить, як шукати інформацію в будь-якому каталозі чи картотеці, або знайде її сам. «Віртуальному користувачу» бібліотеки теж потрібна професійна допомога.

Електронні каталоги мережі інтернет мають бути призначені не для фахівців-бібліотекарів, а для масового користувача. Зрозуміло, що останній не в змозі самостійно осягнути професійної термінології пошукової інструкції, суті назв полів електронного каталогу. Нині споживач інформації звик до формулювання запитів у пошукових системах інтернету, тому і від пошуку в бібліотечних електронних

каталогах очікує простоти, порівнюючи його з пошуком, наприклад, у Google.

У зв'язку із цим посилюються вимоги до організації бібліотечних електронних каталогів, доступних через інтернет, крім характерних ознак каталогів першого покоління (наявність розгорнутої довідки з методики пошуку з конкретними прикладами та поясненнями щодо роботи в разі, якщо пошук не задовольнив, написаної без використання професійної бібліотечної термінології та термінів з інформатики; уточнення хронологічної глибини, типів, видів, галузевого складу відображених документів), вони повинні мати характеристики сервісу другого покоління, тобто концепції «Бібліотека 2.0».

Розширення функціональних можливостей електронних каталогів нового покоління можливе завдяки урізноманітненню їхнього змісту: додаванню до бібліографічних описів гіперпосилань на анотації, зміст збірника, зображення обкладинки, рецензії, повні тексти документів, коментарі читачів, додаткову рекомендовану літературу подібного змісту, жанру цього самого автора тощо [15]. Гіперпосилання мають пов'язати сторінки каталогу, розширити його пошукові можливості, що збільшить інтенсивність і ефективність звертання до нього.

Участь користувачів у формуванні електронних каталогів може виявлятися в додаванні до бібліографічних записів неконтрольованих ключових слів — тегів, які можуть відображати зміст запиту або бути функціональними. Адже класифікаційні схеми, тезауруси, авторитетні файли створюються бібліотекарями і не повністю відповідають запитам користувачів, тоді як теги відображають уявлення користувачів про зміст документів. Явище, коли зміст ресурсів відображається за допомогою переліку тегів, створених користувачами, називають фолксономією. Роль бібліотекаря в такому разі полягає в селекції, відфільтруванні й доповненні тегів за допомогою контрольованих словників та схем класифікацій [10].

Ознакою каталогу нового покоління є наявність віртуального особистого кабінету користувача як складової електронного каталогу. Він повинен надавати користувачеві можливостей одноразової авторизації для доступу до всіх функцій електронного каталогу; попереднього замовлення документів з варіантами вибору місця їх отримання; перегляду історії обслуговування (термінів здачі книг, заборгованості, історії видач і замовлень документів з можливістю повторного замовлення); формування так званого кошика користувача, за допомогою якого можна підібрати літературу з певної теми, роздрукувати список, оформити попереднє замовлення. Це дозволить користувачеві з будь-якого комп'ютера продовжити термін користування документами,

замовити й отримати електронні копії статей з фонду бібліотеки, бронювати необхідні документи на конкретні день і час [14].

Узагальнивши характеристики електронного каталогу, потрібні з погляду його читачеорієнтованості, ми провели дослідження, метою якого було виявити рівень читаче-, клієнтоорієнтованості сучасних електронних каталогів ОУНБ України. Для виявлення проблем пошуку в електронних каталогах здійснювався тестовий пошук творів авторства Остапа Вишні під назвою «Мисливські усмішки» та тематичний пошук «Гумор в українській літературі».

Результати аналізу 22 сайтів ОУНБ засвідчили, що з різних причин недоступними користувачам були електронні каталоги 7 бібліотек (32 %); серед функціонуючих електронних каталогів 53,3 % створені в програмному середовищі ІРБІС, 13,3 % — UniLib, 6,6 % — УФД/Бібліотека, в інших 4 каталогах (26,6 %) програмне середовище не ідентифіковане.

На деяких сайтах електронні каталоги розміщені не на головній сторінці, а в одному з численних розділів, що потребує додаткового часу на пошук, авторизації, яку можуть пройти лише зареєстровані в бібліотеці читачі. Уважаємо, що авторизований доступ доцільний у разі створення віртуального особистого кабінету користувача, однак жодний з аналізованих каталогів не надає такої послуги. Натомість у такому вигляді авторизований доступ і привілеї зареєстрованим у бібліотеці користувачам нівелюють мету створення веб-каталогів — масове інформування користувачів інтернету, залучення нових віртуальних користувачів без обмежень. Таким чином, веб-каталог, який спеціально створений для потенційних користувачів, котрі, можливо, і стали б постійними користувачами, надає їм можливості лише переглянути бібліографічні описи. Щоб сформувати елементарний список літератури чи замовити документи, їм усе одно необхідно відвідати бібліотеку і стати «повноправним» читачем. Отже, такий каталог не виконує своїх функцій.

Лише до одного електронного каталогу додавалася довідка з пошуку, написана зрозумілою, без спеціальних термінів, мовою, з конкретними прикладами (Чернігівська ОУНБ ім. В. Г. Короленка), проте в цьому каталозі зовсім не передбачений пошук за змістом документів (лише за автором та назвою). Майже в усіх каталогах немає вказівки щодо хронологічної повноти відображення документів (часто замість цього повідомляють, що каталог ведеться з певного року, що не точно хронологічному охопленню), типо-видовий та галузевий склад документів (за винятком Рівненської ОУНБ).

Для електронних каталогів, створених у програмному середовищі ІРБІС, характерні три варіанти пошуку — стандартний, розширений

та професійний. До кожного виду є стандартна малоінформативна довідка. Натомість про те, як бібліотекарі формулювали ключові слова, звідки їх запозичили (зі змісту документа чи з бібліографічного запису), що надає пошук за «Словником», «ББК», «УДК», «ГСНТІ-навігатором», що означають і як розшифровуються ці аббревіатури, не йдеться. Тренуванням для розуму користувача є тлумачення окремих назв баз даних електронного каталогу (наприклад, «РІЦ» Дніпропетровської ОУНБ), указівок на місцезнаходження документа («ВО», «ВТЛ» тощо Сумської ОУНБ ім. Н. К. Крупської).

В електронному каталозі Хмельницької ОУНБ ім. М. Островського для пошуку пропонується поле «ББК», яке передбачає введення цифрового індексу цих таблиць класифікації, але на сайті вони не представлені, тобто користувач попередньо мав би здобути відповідні знання і лише тоді шукати інформацію. Для пошуку за змістом документів, крім зазначених ББК, УДК, ключових слів та предметних рубрик, в електронних каталогах використовуються ерзаци таблиць класифікації під назвами «Тематичний рубрикатор», «Пошук за темою», «Тематика пошуку», «Галузь» тощо, де пропонується перелік з 4-10 позицій, малоінформативних для користувача чи надто широких, щоб за ними можна було щось знайти.

Зазвичай, у каталогах не повідомляється про особливості написання прізвищ авторів — з ініціалами чи без, з комою після прізвища чи без неї. Лише методом тестування кількох варіантів удалося відшукати твори Остапа Вишні. У полі «автор» під час уведення прізвища виникає «випливаюча підказка» зі значеннями «Вишня», «Вишня, О.», «Вишня, Остап». Щоб знайти всі твори цього автора, наявні в бібліотеці, необхідно послідовно переглядати три списки літератури, відкидати дублетні документи, формувати єдиний список із трьох, що складно здійснити в межах електронного каталогу: у ньому список можна створити тільки за результатами одного пошуку. Крім того, в результатах пошуку трапляються документи, присвячені Остапу Вишні, та ті, де він був перекладачем (тобто не розділено поняття «автор» і «персоналія», «автор» і «перекладач»). Іноді навіть вибравши з переліку авторів запропоновану бібліотекою підказку («Вишня, Остап (1889-1959)»), отримуємо відповідь «За вашим запитом нічого не знайдено. Переконайтеся в коректності запиту». Де і як переконатися, незрозуміло.

У разі пошуку за роком видання в одному з каталогів під час уведення у відповідному полі значення «2008» впливли підказки з наявними рубриками: 2008 [], 2008-2009, 2008 ? [], 2008 Укр. вид. спілка. Зрозуміти, що із цього необхідно вибрати, складно, а перебирати варіанти користувач не буде і, ймовірно, після першої невдалої спроби,

вийде з каталога. Підказки надають уявлення про можливі варіанти, але вони є не всюди, користувач часто і не знає, що причиною відповіді «нічого не знайдено» є відсутність не документа в бібліотеці, а, наприклад, коми після прізвища автора в пошуковому запиті.

Проаналізовані каталоги, крім зазначених вище полів, пропонують пошук за ключовими словами, які, як засвідчило дослідження, формуються не зі змісту документа, а зі слів у бібліографічному записі. Майже немає словників ключових слів та предметних рубрик (за невеликим винятком), що спонукає користувачів безуспішно формулювати запит у цих полях самостійно. У тих електронних каталогах, де словники наявні, немає уніфікації ключових слів: наприклад, окремими рубриками є «гумор», «юмор», «гумор, юмор, сатира», «юмор, гумор» тощо (Дніпропетровська ОУНБ); «гуморесками», «гуморески», «гуморист», «гумориста» (Рівненська ОУНБ).

У разі подання інформації про електронні каталоги здебільшого пропонується перелік баз даних, що містяться в каталозі (наприклад, база даних книг, база даних статей, база даних періодичних видань, документів на нетрадиційних носіях тощо), але одночасний пошук у всіх базах був можливий лише в електронному каталозі Херсонської ОУНБ ім. Олеса Гончара, в інших знайти одночасно книги, статті, документи на оптичних дисках, видання іноземними мовами тощо не вдалося.

Практично неможливо знайти в проаналізованих електронних каталогах книги іноземною мовою. Пошукове поле «мова», зазвичай, має тільки варіанти «українська мова» та «російська мова». Складається враження, що документів іншими мовами у фондах бібліотек немає. Виняток становлять ті нечисленні каталоги, де існує окрема база даних «Книги/Статті іноземними мовами», але і в її межах віднайти документи конкретною мовою неможливо.

Гіперпосилання між сторінками електронного каталогу є лише в окремих проаналізованих каталогах, створених у програмному середовищі ІРБІС (наприклад, у Вінницькій ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва). У всіх каталогах не передбачені коментування, тегування бібліографічних записів, зберігання історії пошуку для неавторизованих користувачів.

Висновки. У контексті концепції «Бібліотека 2.0» електронні каталоги бібліотек мають більше можливостей для «співтворчості» бібліотекарів і читачів з формування та розширення бібліографічних записів (завдяки коментарям, тегам, гіперпосиланням на рецензії, повні тексти документів тощо, зв'язуванню електронного каталогу з ресурсами інтернету — електронними бібліотеками, читацькими форумами, сайтами письменників, книголюбів та ін.).

Дослідження засвідчило, що електронні каталоги українських ОУНБ мають різні рівні читачеорієнтованості. Більшість каталогів ОУНБ України є малоорієнтованими на читачів, містять немало складнощів для отримання повної і релевантної інформації. Наведені вище проблеми є загальними як для локальних каталогів, так і для веб-каталогів, але останні в контексті концепції «Бібліотека 2.0» мають більше інструментів, щоб стати «дружнішими» для користувача. Однак у кількох бібліотеках досі немає веб-каталогів, в інших подається мінімальний набір пошукових можливостей, а деякі лише починають працювати над створенням моделі електронного каталогу нового покоління. Проблеми доступу до інформації в електронних каталогах повинні привернути увагу як бібліотекарів-бібліографів, так і інженерів-розробників автоматизованих пошукових систем. Перспективними напрямками подальших наукових розвідок є, на нашу думку, інтеграція бібліографічних та повнотекстових ресурсів бібліотек у мережі інтернет і залучення користувачів до цього процесу.

Список використаних джерел

1. Бібліотека 2.0 [Електронний ресурс] / стаття подгот. по матеріалам Лигун Т. А. с семинара «Вузовская библиотека в электронной среде управления знаниями». — Режим доступа: http://www.elibconsult.ru/page.jsp?pk=node_1273044288930 (дата обращения 10.06.2015). — Загл. с экрана.
2. Брежнева В. В. Сервисный подход как стратегия развития библиотеки, ориентированная на клиента / В. В. Брежнева // Науч.-техн. информ. Сер. 1, Орг. и методика информ. работы. — 2006. — № 9. — С. 6–12.
3. Бруй О. Процесно-орієнтована бібліотека: трансформаційна стратегія [Електронний ресурс] / О. Бруй. — Режим доступа: <http://www.slideshare.net/OksanaBruy1/bruy-process-orientedlibrary> 22112012 (дата звернення 10.06.2015). — Назва з екрана.
4. Каленов Н. Е. Электронные каталоги библиотек с точки зрения пользователя / Н. Е. Каленов // Б-ки и ассоциации в меняющемся мире. 9-я международ. конф. «Крым-2002». — М., 2002. — Т. 2. — С. 553–555.
5. Маркетинг вашей библиотеки: клиент-ориентированный подход [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.slideboom.com/presentations/713363/> (дата обращения 10.06.2015). — Загл. с экрана.
6. Новальська Т. Бібліотечне читачезнавство як складова спеціального бібліотекознавства / Т. Новальська // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. Книгознавство, бібліотекознавство та інформ. технології. — 2009. — Вип. 4. — С. 146–152.
7. Принципи [УБА] [Електронний ресурс]. — Режим доступа: <http://ula.org.ua/index.php?id=19> (дата звернення 10.06.2015). — Назва з екрана.
8. Пурник А. В. От Библиотеки к Библиотеке 2.0: новые методики построения системы / А. В. Пурник // Библ. дело. — 2011. — № 6. — С. 6–9.

9. Руководство ИФЛА по работе публичных библиотек. — 2-е изд. / ИФЛА, РБА ; сост. К. Кунц, Б. Габбин ; науч. ред. изд. на рус. яз. В. Р. Фирсов. — СПб. : Рос. нац. б-ка, 2011. — 183 с.
10. Серова О. В. Качество услуг в электронной среде и новые сервисы / О. В. Серова // Библиосфера. — 2009. — № 1. — С. 27–32.
11. Соколов А. В. Библиотечный авангард информационного общества [Электронный ресурс] / А. В. Соколов. — Режим доступа: http://www.gpntb.ru/ntb/ntb/2012/2/ntb_2_7_2012-%D1%81%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2.pdf (дата обращения 10.06.2015). — Загл. с экрана.
12. Солов'яненко Д. Библиотека 2.0: концепція бібліотеки другого покоління / Д. Солов'яненко // Бібл. вісн. — 2007. — № 5. — С. 10–21.
13. Сукиасян Э. Р. Практика каталогизации: повседневные проблемы и пути их решения. Статья 3 [Электронный ресурс] / Э. Р. Сукиасян. — Режим доступа: http://www.gpntb.ru/ntb/ntb/2011/2/ntb_2_9_2011-sukiasyan.pdf (дата обращения 10.06.2015). — Загл. с экрана.
14. Ушакова О. Б. От руководства чтением к клиентоориентированности: смена парадигмы (опыт технической библиотеки предприятия) [Электронный ресурс] / О. Б. Ушакова. — Режим доступа: http://www.gpntb.ru/ntb/ntb/2013/3/ntb_3_3_2013.pdf (дата обращения 10.06.2015). — Загл. с экрана.
15. Фесенко К. Тенденции развития электронных ресурсов и их влияние на читателей и библиотеки. Зарубежный опыт [Электронный ресурс] / К. Фесенко. — Режим доступа: <http://www.elbib.ru/index.phtml?page=elbib/rus/journal/2006/part3/Fesenko> (дата обращения 10.06.2015). — Загл. с экрана.

References

1. Biblioteka 2.0 [Elektronnyy resurs] / statia podgot. po materialam Ligan T. A. s seminaru «Vuzovskaya biblioteka v elektronnoy srede upravleniya znaniyami». — Rezhim dostupa: http://www.elibconsult.ru/page.jsp?pk=node_1273044288930 (data obrashcheniya 10.06.2015). — Zagl. s ekrana.
2. Brezhneva V. V. Servisnyy podkhod kak strategiya razvitiya biblioteki. oriyentirovannaya na klyenta / V. V. Brezhneva // Nauch.-tekhn. inform. Ser. 1. Org. i metodika inform. raboty. — 2006. — № 9. — S. 6–12.
3. Brui O. Protseesno-oriientovana biblioteka: transformatsiina stratehiia [Elektronnyy resurs] / O. Brui. — Rezhym dostupu: <http://www.slideshare.net/OksanaBruy1/bruy-process-orientedlibrary> 22112012 (data zvernennia 10.06.2015). — Nazva z ekrana.
4. Kalenov N. E. Elektronnyye katalogi bibliotek s tochki zreniya polzovatelya / N. E. Kalenov // B-ki i assotsiatsii v menyayushchemsya mire. 9-ya mezhdunar. konf. «Krym-2002». — M., 2002. — T. 2. — S. 553–555.
5. Marketing vashey biblioteki: klyient-oriyentirovanny podkhod [Elektronnyy resurs]. — Rezhim dostupa: <http://www.slideboom.com/presentations/713363/> (data obrashcheniya 10.06.2015). — Zagl. s ekrana.

6. Novalska T. Bibliotechnne chytacheznavstvo yak skladova spetsialnoho bibliotekoznavstva / T. Novalska // Visn. Lviv. un-tu. Ser. Knyhoznavstvo, bibliotekoznavstvo ta inform. tekhnol. — 2009. — Vyp. 4. — S. 146–152.
7. Pryntsypy [UBA] [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu: <http://ula.org.ua/index.php?id=19> (data zvernennia 10.06.2015). — Nazva z ekrana.
8. Purnik A. V. Ot Biblioteki k Biblioteke 2.0: novyye metodiki postroyeniya sistemy / A. V. Purnik // Bibl. delo. — 2011. — № 6. — S. 6–9.
9. Rukovodstvo IFLA po rabote publichnykh bibliotek. — 2-e izd. / IFLA. RBA ; sost. K. Kunts. B. Gabbin ; nauch. red. izd. na rus. yaz. V. R. Firsov. — SPb. : Ros. nats. b-ka. 2011. — 183 s.
10. Serova O. V. Kachestvo uslug v elektronnoy srede i novyye servisy / O.V. Serova // Bibliosfera. — 2009. — № 1. — S. 27–32.
11. Sokolov A. V. Bibliotechnnyy avangard informatsionnogo obshchestva [Elektronnyy resurs] / A. V. Sokolov. — Rezhim dostupa: http://www.gpntb.ru/ntb/ntb/2012/2/ntb_2_7_2012-%D1%81%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2.pdf (data obrashcheniya 10.06.2015). — Zagl. s ekrana.
12. Solovianenko D. Biblioteka 2.0: kontseptsiia biblioteki drugoho pokolinnia / D. Solovianenko // Bibl. visn. — 2007. — № 5. — S. 10–21.
13. Sukiasyan E. R. Praktika katalogizatsii: povsednevnyye problemy i puti ikh resheniya. Statia 3 [Elektronnyy resurs] / E. R. Sukiasyan. — Rezhim dostupa: http://www.gpntb.ru/ntb/ntb/2011/2/ntb_2_9_2011-sukiasyan.pdf (data obrashcheniya 10.06.2015). — Zagl. s ekrana.
14. Ushakova O. B. Ot rukovodstva chteniyem k kliyantooriyentirovannosti: smena paradigmy (opyt tekhnicheskoy biblioteki predpriyatiya) [Elektronnyy resurs] / O. B. Ushakova. — Rezhim dostupa: http://www.gpntb.ru/ntb/ntb/2013/3/ntb_3_3_2013.pdf (data obrashcheniya 10.06.2015). — Zagl. s ekrana.
15. Fesenko K. Tendentsii razvitiya elektronnykh resursov i ikh vliyaniye na chitateley i biblioteki. Zarubezhnyy opyt [Elektronnyy resurs] / K. Fesenko. — Rezhim dostupa: <http://www.elbib.ru/index.phtml?page=elbib/rus/journal/2006/part3/Fesenko> (data obrashcheniya 10.06.2015). — Zagl. s ekrana.

■ UDC [021.4+021.7+027.08]:004.7 (477)

Trachuk L. F., Candidate of Historical Sciences, Associate Professor of Library Science and Bibliography, Rivne State Humanitarian University, Rivne
t_lulu@ukr.net

READER-ORIENTED ELECTRONIC CATALOGUES OF THE REGIONAL UNIVERSAL SCIENTIFIC LIBRARIES OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF «LIBRARY 2.0»

The aim of this article is to consider the requirements for e-catalogues in the context of «Library 2.0» and support the accordance level of e-catalogues of the Regional Universal Scientific Libraries of Ukraine.

Research methodology. The requirements to the e-catalogues in the context of «Library 2.0» have been elicited in the theoretical works of the Ukrainian and foreign researchers. The e-catalogues capabilities on the websites of the Regional Universal Scientific Libraries and their reader-oriented level have also been analyzed.

Results. The library web-catalogues have more capabilities for the «co-creation» of readers and librarians in forming and expansion of bibliographic records.

The study has showed that the web-catalogues of the Ukrainian Regional Universal Scientific Libraries are characterized with different reader-oriented levels. In a few libraries there are no web-catalogues. The minimum set of searching capabilities of the e-catalogues is given in the others. Some of the libraries embark on the first steps to model the e-catalogues of a new generation. The web-catalogues of a few public libraries are not reader-oriented enough; they contain many obstacles for the acquisition of complete and relevant information. The above-mentioned problems are common both for local catalogues and for the web-catalogues. «Library 2.0» has more tools to become more «friendly» for a user. The problems of accessing information in e-catalogues should be considered by both librarians-bibliographers and engineers-developers of the automatic search systems.

Novelty. The e-catalogues of the Regional Universal Scientific Libraries of Ukraine are put in context of their accordance to «Library 2.0».

The practical significance. Librarians can draw on the results of this study for the perfection of searching capabilities of library e-catalogues and increase the level of their accordance to the requirements of «Library 2.0».

Key words: reader-oriented electronic catalogue, «Library 2.0», Regional Universal Scientific Library, bibliographic retrieval, web site.

Надійшла до редколегії 16.02.2016 р.